

Næringslivets holdninger til skatt og etterlevelse 2014

Skatteetaten

Innhold

- Om undersøkelsen – bakgrunn, gjennomføring og utvalg.....3
- Forenklinger og kunnskap om skatt.....6
- Tillit og rettferdig behandling.....12
- Holdninger til etterlevelse.....16
- Rådgivere.....22
- Opplevd oppdagelsesrisiko.....25

Bakgrunn for undersøkelsen

- Næringslivets holdninger til skatt og etterlevelse 2014 er en spørreundersøkelse rettet mot norske virksomheter
- Hensikten er å måle norske virksomheters holdninger til etterlevelse og oppfatning av skattemyndighetene
- Hovedtema i holdningsundersøkelsen 2014 er:
 - Forenklinger og kunnskap om skatt
 - Tillit og rettferdig behandling
 - Skattemoral og holdninger til etterlevelse
 - Opplevd oppdagelsesrisiko
 - Bruk av rådgivere

Om gjennomføringen av undersøkelsen

- Gjennomført i november 2014 av Opinion på oppdrag for Skatteetaten
- Telefonundersøkelse (CATI) til 3 400 norske virksomheter
- Daglig leder, økonomisjef, regnskapssjef e.l. har blitt intervjuet
- Alle bakgrunnskjennetegn om virksomhetene er hentet fra Skatteetatens datavarehus
- Alle besvarelsene er anonyme

Om utvalget

- Utvalget er 3 400 norske virksomheter som fordeler seg på;
 - 2 500 representativt utvalgte virksomheter
 - 900 virksomheter som er trukket ut for å overrepresentere virksomheter med over 100 ansatte og enkelte bransjer
- Resultatene er vektet med utgangspunkt i de riktige populasjonsstørrelsene

Forenklinger og kunnskap om skatt

Oppsummering – forenklinger og kunnskap om skatt

- Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?
 - Skatteetaten har mål om å redusere byrden for næringslivet. Komplekse systemer øker risikoen for ubehagelige feil, og forenklinger og god informasjon er viktig for å øke etterlevelsen.
- Denne undersøkelsen viser at:
 - 29 prosent av virksomhetene er enig i at det er komplisert å rapportere inn til skattemyndighetene, og en av tre er enig i at de bruker unødvendig med tid og ressurser på rapporteringen.
 - 77 prosent føler seg trygge på regelverket som angår dem, og enda flere føler seg sikre på de opplysningene de sender inn.
 - Skatteetaten er ikke foretrukket kilde til informasjon i skatte- og avgiftsspørsmål. De fleste kontakter en rådgiver som regnskapsfører eller revisor.

Relevant forskning

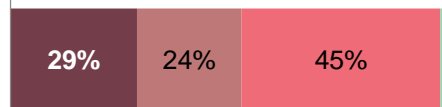
- **Komplekse systemer øker risikoen for å gjøre ubevisste feil** (*Kopczuk 2006*)
 - Straffer kan oppleves urettferdig, og å øke oppdagelsesrisikoen kan være et kostbart virkemiddel, sammenliknet med å forenkle.
- **Manglende kunnskap (og komplekse systemer) øker unndragelser – fordi folk gjør feil, eller fordi noen utnytter kompleksiteten** (*Alstadsæter og Jacob 2013*)
 - Skattebetalere som er flinke til å ta til seg kunnskap om skattereglene utnytter insentiver bedre, men unndrar mindre.
- **Forenkling av regelverk eller informasjon om skatt er et effektivt virkemiddel** for å få skattytere med dårlig kunnskap om skattesystemet til å etterleve (*Park & Huyn 2003*).

Hver tredje mener de bruker unødvendig tid på rapportering

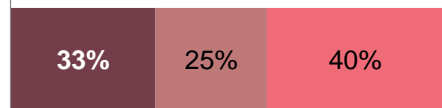
- 29 % er enig i at rapporteringen til skattemyndighetene er komplisert
- Under halvparten er enige i:
 - at det er enkelt å orientere seg om sine forpliktelser
 - at skattemyndighetene er gode på å gi relevant informasjon

■ Enig ■ Verken eller ■ Uenig ■ Vet ikke/uaktuelt

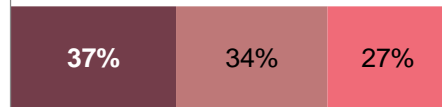
For min virksomhet er det komplisert å rapportere inn til skattemyndighetene

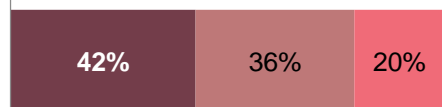
Min virksomhet bruker unødvendig mye tid og ressurser på å rapportere inn til skattemyndighetene

Jeg opplever det som enkelt å orientere meg om forpliktelsene som gjelder min virksomhet

Skattemyndighetene er generelt sett gode til å informere om skatte- og avgiftsspørsmål som er av betydning for næringslivet

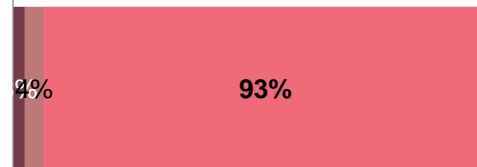

De fleste er trygge på regelverket

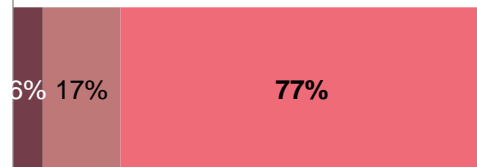
- Over 90 prosent føler seg sikre på opplysningene de sender inn til skattemyndighetene
- 77 prosent er trygge på at de har god oversikt over regelverket som angår deres virksomhet

■ Liten grad ■ Verken eller ■ Stor grad ■ Vet ikke/uaktuelt

I hvilken grad er du sikker på at opplysningene din virksomhet sender inn til skattemyndighetene er korrekte og fullstendige?

I hvilken grad er du trygg på at din virksomhet har god oversikt over skatte- og avgiftsregelverket som gjelder virksomheten?

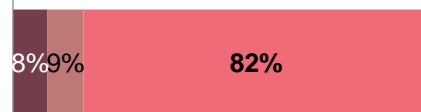

Rådgivere er den mest brukte informasjonskilden i skattespørsmål

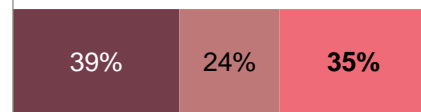
- Skatteetaten er ikke den foretrukne informasjonskilden i skattespørsmål
 - Over 80 prosent kontakter som regel en rådgiver i forbindelse med skattespørsmål
- De færreste oppsøker andre kilder på nett eller spør bekjente i noen særlig grad

■ I liten grad ■ Verken eller ■ Stor grad ■ Vet ikke/uaktuelt

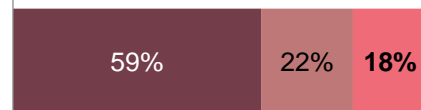
I hvilken grad spør du profesjonelle rådgivere, som for eksempel regnskapsfører eller revisor?

I hvilken grad bruker du Skatteetaten som informasjonskilde; for eksempel via nettsiden, telefontjenesten eller skattekontoret?

I hvilken grad bruker du andre kilder, for eksempel at du spør bekjente eller sjekker diskusjonsforum på nett?

Tillit og rettferdig behandling

Oppsummering – tillit og rettferdig behandling

- Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?
 - Skatteetaten skal inngi tillit og være imøtekommende. Skattyterne skal oppleve likebehandling. Opplevd rettferdighet og tillit til skattemyndighetene er en viktig faktor som påvirker motivasjonen til å etterleve.
- Denne undersøkelsen viser at:
 - To av tre virksomheter enige i at de blir rettferdig behandlet.
 - 26 prosent er enig i at skattemyndighetene har forståelse for deres behov og utfordringer, men flere – 41 prosent – tror at skattemyndighetene ville vært samarbeidsvillige dersom noe uforutsett oppstår.
 - Om lag halvparten opplever at skattemyndighetene har større fokus på å kontrollere om virksomhetene gjør feil i etterkant, enn å rette innsats for å forhindre og unngå at det oppstår feil i forkant.

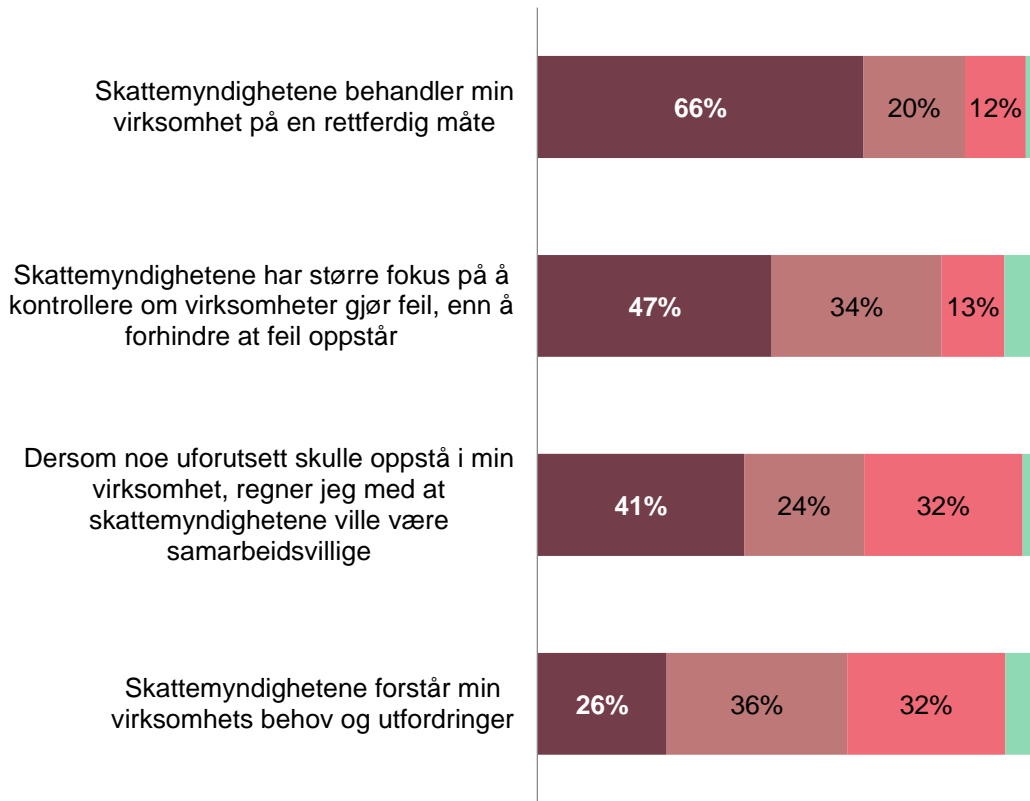
Relevant forskning

- **Etterlevelsen øker** når skattesystemet oppfattes rettferdig (*Fortin et.al 2007, van Dijke og Verboon 2010*).
- **Skattemoralen vil øke** når man blir behandlet med respekt (*Feld og Frey 2003*).
 - Men dersom man blir behandlet som en unndrager, kan det redusere skattemoralen og skattyter kan svare ved å forsøke å unndra.
- Skattytere vil akseptere at autoriteter tar avgjørelser som ikke går i deres favør, **så lenge prosessen oppfattes som rettferdig og legitim** (*Taylor 2001*).
 - De etterlever ikke fordi de er engstelig for straffer, men fordi det oppfattes som legitimt.

To av tre enige i at de blir rettferdig behandlet

- Nesten halvparten er enig i at skattemyndighetene har større fokus på å kontrollere feil i etterkant, enn å forhindre at feil oppstår
- 26 prosent mener at skattemyndighetene forstår deres behov og utfordringer
 - Men 41 prosent tror skattemyndighetene ville vært samarbeidsvillige dersom noe uforutsett skulle oppstå

■ Enig ■ Verken eller ■ Uenig ■ Vet ikke/uaktuelt

Holdninger til etterlevelse

Oppsummering – holdninger til etterlevelse

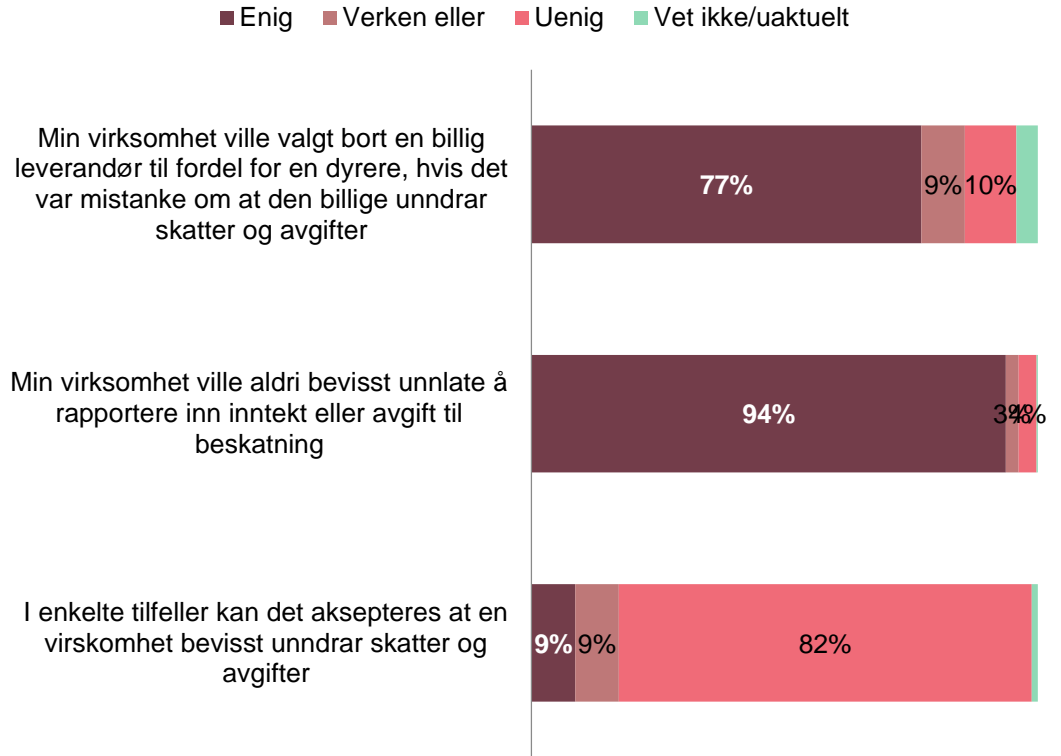
- Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?
 - Holdningene til etterlevelse forteller om hvilke normer som er gjeldende i næringslivet, og i hvilken grad unndragelser blir sett på som akseptabelt. Oppfatningen om hva andre gjør er viktig i denne sammenhengen, fordi vi gjerne lar oss påvirke av andres atferd.
- Denne undersøkelsen viser at:
 - I norsk næringsliv er de gode holdningene utbredt. Under 10 prosent er enig i at unndragelser i enkelte tilfeller kan aksepteres. Tre av fire ville vektlagt seriøsitet fremfor pris ved valg av leverandør.
 - 62 prosent tror det store flertallet av virksomheter i Norge rapporterer inn det de skal, men 29 prosent opplever at de ofte må konkurrere mot virksomheter som tilbyr et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart.
 - Opplevelsen av å konkurrere med virksomheter som driver svart, varierer mye mellom ulike bransjer – i bygge- og anleggsbransjen opplever 59 prosent av virksomhetene dette.

Relevant forskning

- **Skattytere etterlever i større grad enn tradisjonelle, økonomiske modeller tilsier, og man bør heller spørre hvorfor skattytere frivillig etterlever – og inkludere deres indre motivasjon** for å betale skatt. (Bl.a. *Andreoni et.al 1998, Feld og Frey 2003, Torgler og Frey 2007*).
- Å etterleve er ikke et rasjonelt valg, men er påvirket av **sosiale normer og personlige verdier**, og ikke-rasjonelle beslutninger (*Kornhauser 2007*).
- Skattytere som fikk **påminnelse** om skattens betydning for velferden, det **moralske og rettferdige ved å bidra – rapporterte inn mer** enn de som fikk påminnelse om at de kunne bli avslørt (*Bott et.al 2014*).
- Når skatteunndragelse blir sett på som **moralsk akseptabelt, øker unndragelsene**. Jo fler en kjenner som unndrar, jo større sannsynlighet for at en selv unndrar (*Hasseldine et. al 1994*).

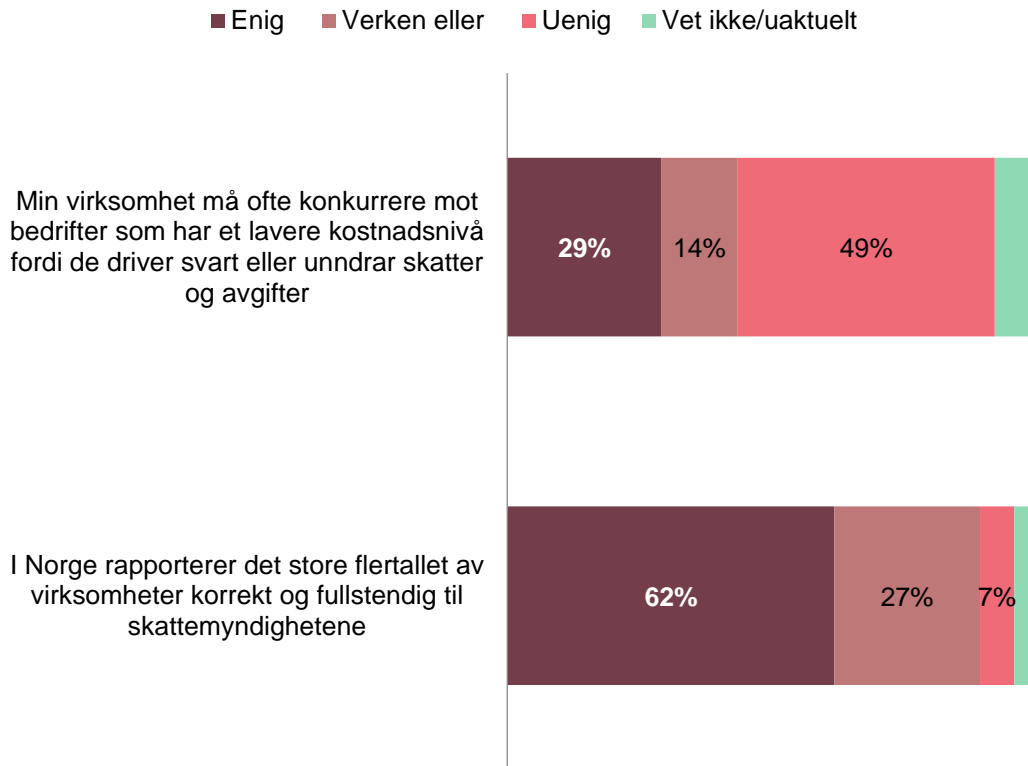
Gode holdninger er utbredt

- 3 av 4 ville valgt seriøsitet fremfor pris
- Andelen som ville akseptert unndragelser er under 10 %

Oppfatning av hva andre gjør

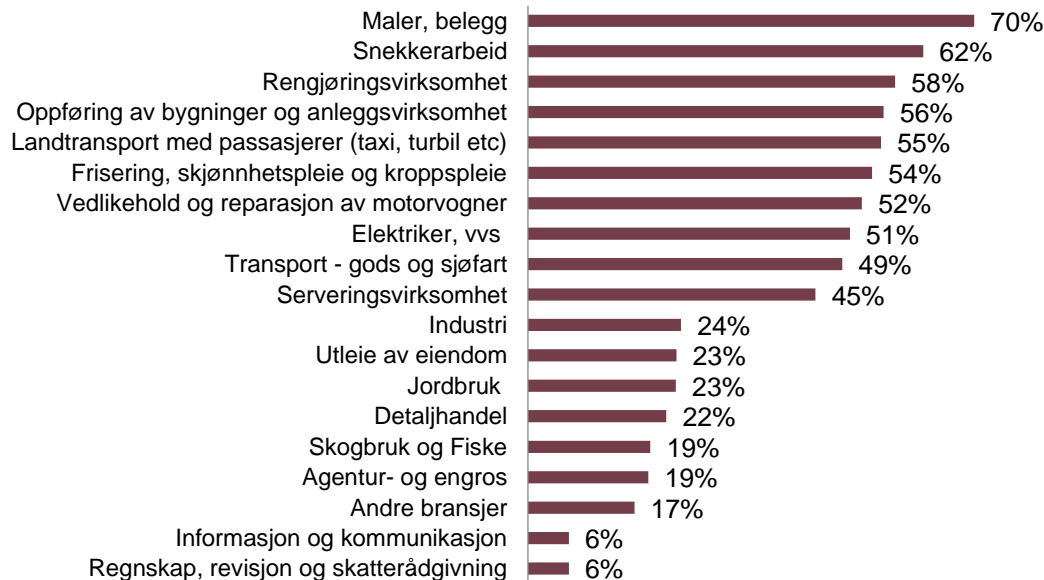
- 29 % mener de må konkurrere mot virksomheter som tilbyr lavere kostnader fordi de driver svart
 - I bygg- og anlegg er denne andelen hele 59 %
- 62 % tror flertallet av norske virksomheter betaler den skatten de skal

Konkurransen fra useriøse – store bransjeforskjeller

- Bygg- og anleggsbransjene og rengjøringsbransjen er blant de som i størst grad opplever konkurranse fra aktører som driver svart
- I bransjer som informasjon og kommunikasjon, og regnskap, revisjon og skatterådgivning er det mer uvanlig å oppleve konkurranse fra useriøse

Ofte konkurrere mot bedrifter som driver svart, andel helt eller delvis enig

Rådgivere

Oppsummering – rådgivere

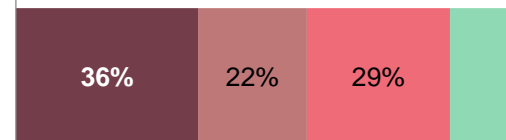
- Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?
 - Rådgivere, som regnskapsførere og revisorer, er viktige samarbeidspartnere for Skatteetaten for å ivareta etterlevelse blant næringsdrivende. Tidligere undersøkelser Skatteetaten har gjennomført har imidlertid vist at enkelte næringsdrivende setter bort alt ansvar til rådgiveren, og at de selv mangler nødvendig oversikt over pliktene til virksomheten.
- Denne undersøkelsen viser at:
 - 62 prosent sjekker nøye hva rådgiveren rapporterer inn på vegne av virksomheten.
 - 78 prosent mener rådgiveren er godt kjent med kontrollene skattemyndighetene gjennomfører, og hva slags dokumentasjon som blir etterspurt.
 - 36 prosent (mer enn hver tredje) virksomhet mener rådgiveren kommer med forslag som reduserer skatteplikten.

Mer enn hver tredje mener rådgiveren reduserer skatteplikten

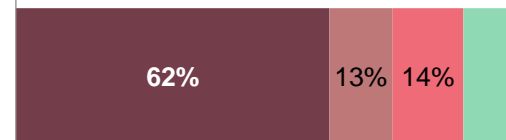
- 62 prosent sjekker nøye hva regnskapsføreren eller revisoren rapporterer inn på vegne av virksomheten
- Om lag fire av fem mener rådgiveren er godt kjent med hvilke kontroller skattemyndighetene gjennomfører

■ Enig ■ Verken eller ■ Uenig ■ Vet ikke/uaktuelt

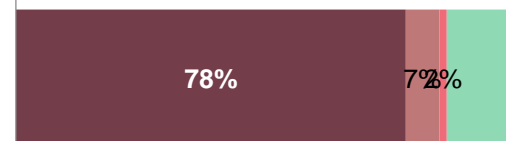
Min regnskapsfører og/eller revisor kommer med forslag som reduserer skatteplikten

Min virksomhet sjekker nøye hva regnskapsfører og/eller revisor rapporterer inn til skattemyndighetene på vegne av virksomheten

Min regnskapsfører/og eller revisor er godt kjent med hva slags kontroller skattemyndighetene gjennomfører, og hva slags dokumentasjon de etterspør i den sammenheng

Opplevd oppdagelsesrisiko

Oppsummering – opplevd oppdagelsesrisiko

- Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?
 - Litteraturen innen skatteforskning har tradisjonelt vektlagt at høy opplevd oppdagelsesrisiko er viktig for å redusere unndragelser. Skatteetaten har mål om å ha en effektiv innsats slik at opplevd oppdagelsesrisiko øker.
- Denne undersøkelsen viser at:
 - Andelen som opplever sjansen for å bli oppdaget ved unndragelser som stor, har holdt seg stabil de siste årene på rundt 70 prosent.
 - Virksomheter som har blitt kontrollert siste fem år svarer ikke signifikant annerledes på spørsmålet om oppdagelsesrisiko, enn de som ikke er kontrollert. Ikke alle som har hatt en kontroll siste fem år oppgir dette i undersøkelsen, men de som kjenner til tidligere kontroll – oppgir imidlertid større oppdagelsesrisiko.
 - Troen på at skattemyndighetene oppdager unndragelser, varierer mye fra bransje til bransje.

Skatteetaten

Relevant forskning

- Økt oppdagelsesrisiko reduserer unndragelser (*Allingham og Sandmo 1972*)
- Skattytere som **har blitt kontrollert**, vurderer oppdagelsessannsynligheten som **høyere** enn de som ikke har hatt kontroll. De unndrar også mindre (*Spicer og Hero 1985*).
- Oppdagelsessannsynlighet er produktet av to sannsynligheter – **sannsynlighet for å bli kontrollert, og sannsynlighet for at kontrollen avdekker unndragelse**. (*Kleven et. al 2011*)
- Jo **mer utbredt unndragelser** er, jo **mer sosialt akseptert** fremstår det, jo **lavere** blir oppdagelsesrisikoen (*Sandmo 2004*)

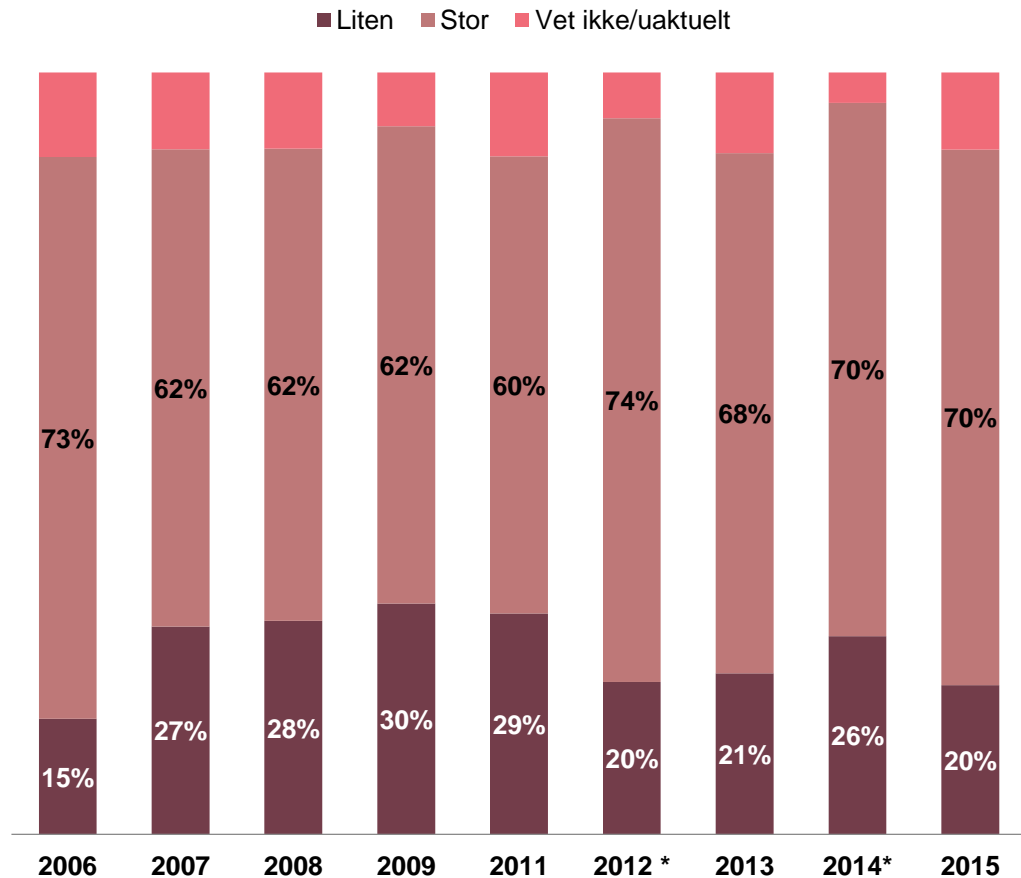

Skatteetaten

Opplevd oppdagelsessannsynlighet – tidsserie fra KRISINO og egne undersøkelser

«Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sjanse tror du det er for at skattemyndighetene oppdager dette, er det svært stor, stor, liten eller svært liten»

- Andelen som opplever stor sannsynlighet for å bli oppdaget har vært stabil rundt 70 % de siste årene
- Flere tar stilling til spørsmålet i Skatteetatens egne undersøkelser* enn i KRISINO

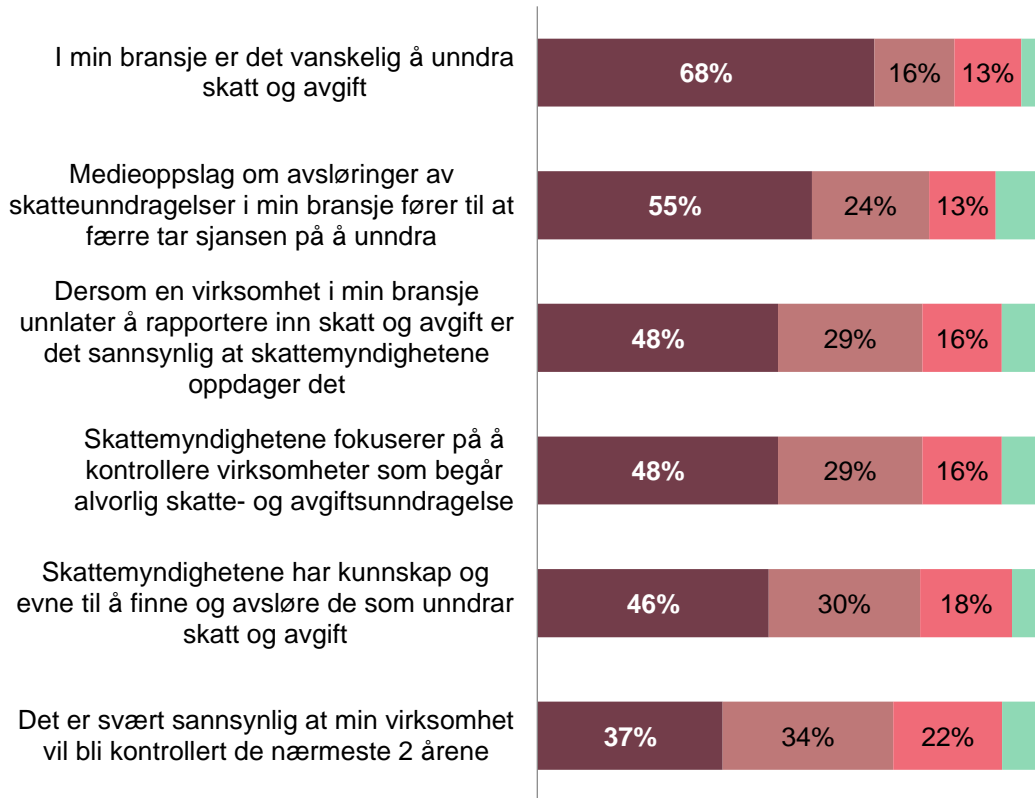
*Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelsen i Norge (KRISINO) og
Skatteetatens holdningsundersøkelser

Påstander om oppdagelsesrisiko

- To av tre mener det er vanskelig å unndra i sin bransje
- Litt over halvparten tror medieoppslag fører til færre unndragelser i sin bransje
- Om lag halvparten er enig i at skattemyndighetene fokuserer på de alvorlige unndragelsene, og har evne til å finne de som unndrar

■ Enig ■ Verken eller ■ Uenig ■ Vet ikke /uaktuelt

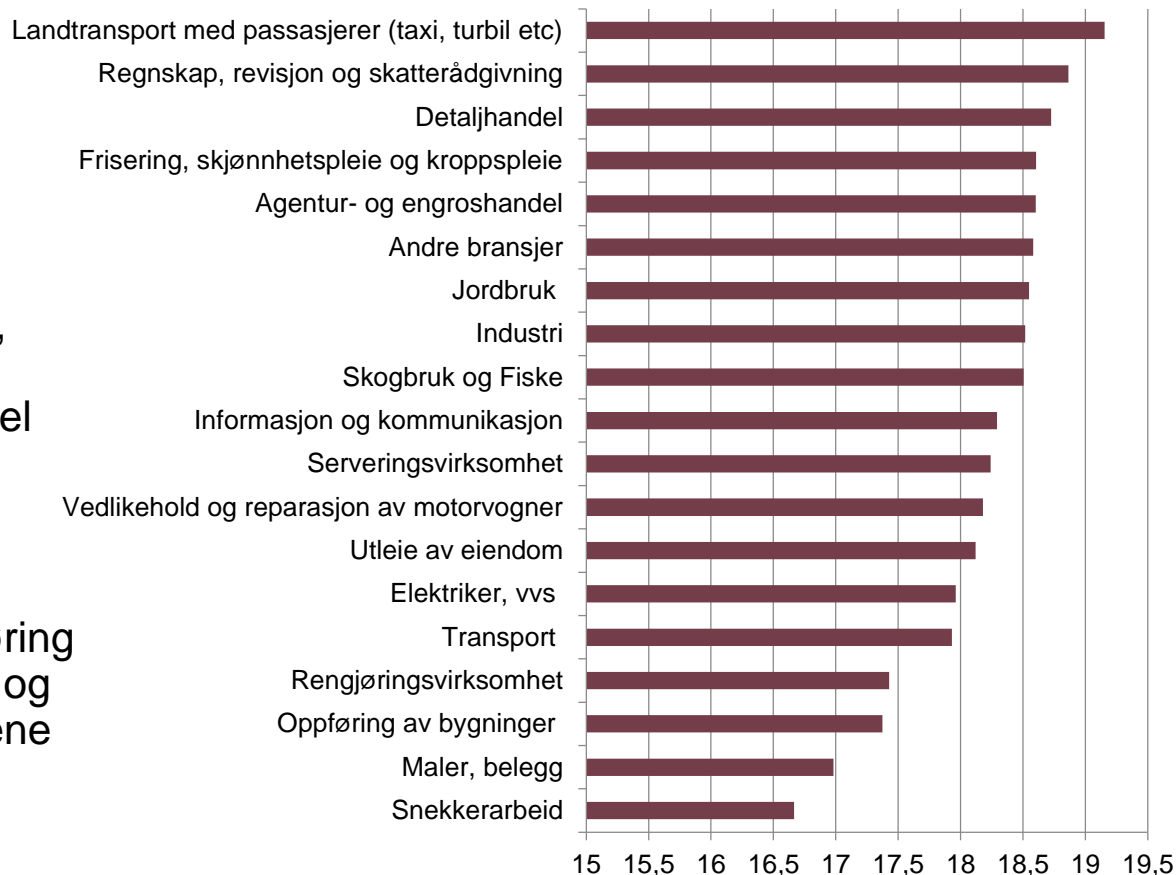

Skatteetaten

Samlet vurdering av oppdagelsesrisiko – store bransjeforskjeller

- Samlet sett er bransjene landtransport med passasjerer, regnskap, revisjon og skatterådgivning og detaljhandel **mest enig** i påstandene om oppdagelsesrisiko
- Samlet sett er bransjene oppføring av bygninger, maler og belegg og snekker **minst enig** i påstandene om oppdagelsesrisiko

Gjennomsnittlig samlet vurdering oppdagelsesrisiko (skala fra 5 - ikke enig i noen påstander, til 25 – enig i alle påstander)

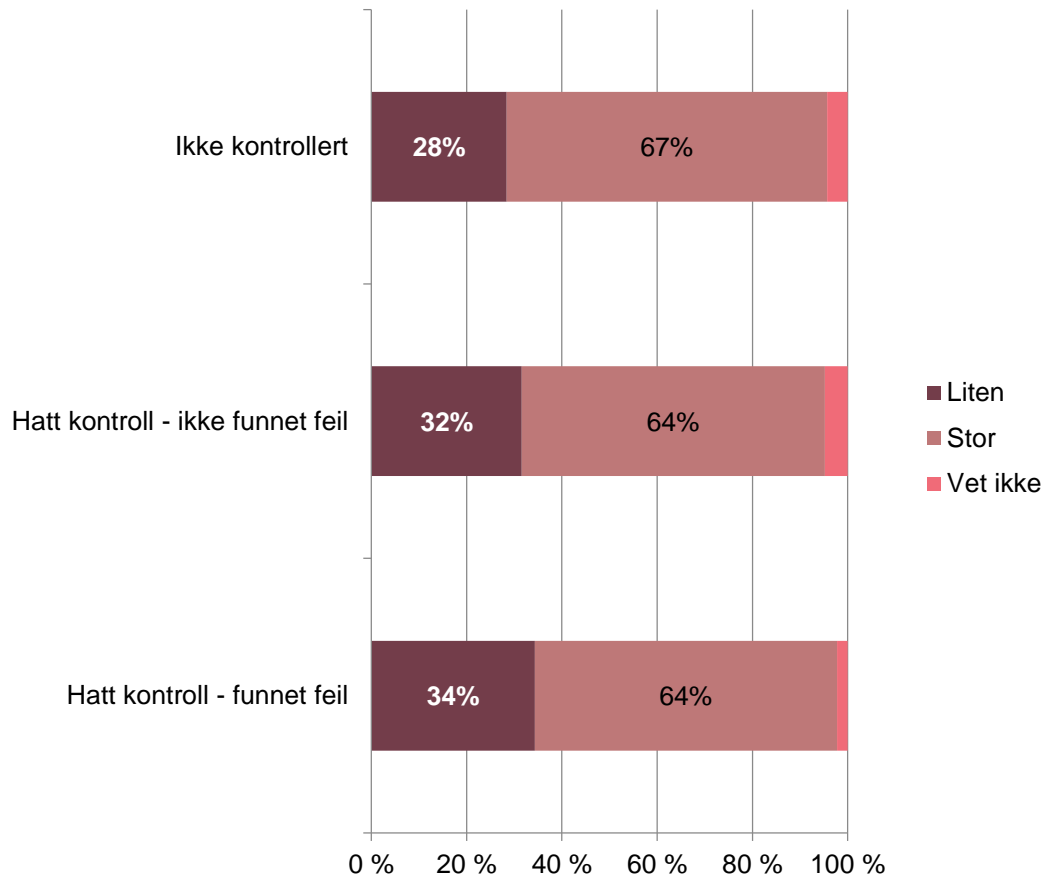

Skatteetaten

Opplever kontrollerte virksomheter større oppdagelsesrisiko?

- Tidligere kontroll – og om det ble avdekket feil på kontrollen eller ikke – er en bakgrunnsvariabel i undersøkelsen
- Kontrollerte og ikke-kontrollerte virksomheter svarer ikke signifikant forskjellig på spørsmålet

KRISINO-spørsmålet: Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor tror du sjansen er for at skattemyndighetene oppdager dette, er det svært liten, liten, stor eller svært stor?

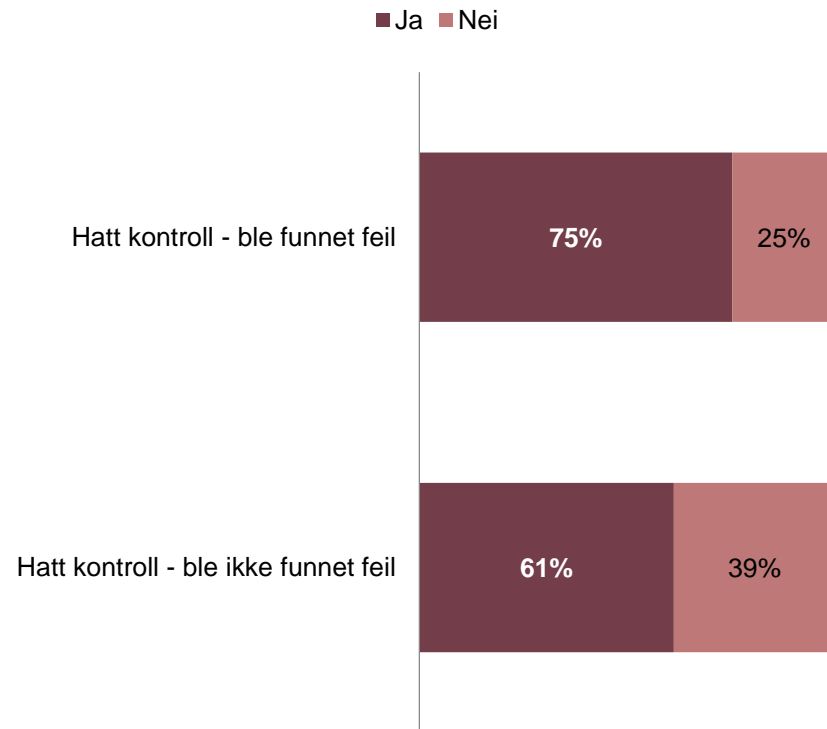

Ikke alle kontrollerte kjenner til tidligere kontroll i virksomheten, men de som gjør det, oppgir høyere oppdagelsesrisiko

- En fjerdedel av de kontrollerte hvor det ble funnet feil – og en enda større andel hvor det ikke ble funnet feil – svarte nei på spørsmålet om kontroll
- De som svarer «ja» på spørsmålet om de har blitt kontrollert, oppgir oftere stor sjanse for å bli oppdaget, enn de som svarer «nei»

Har din virksomhet blitt kontrollert av skattemyndighetene de siste 5 årene?

Referanser

- **Allingham, M. G. and Sandmo, A. (1972)** "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", Journal of Public Economics 1: 323-38.
- **Alstadsæter A. and Jacob M. (2013)** "The Effect of Awareness and Incentives on Tax Evasion", CESifo Working Paper Series No. 4369
- **Andreoni, J., Erard, B. and Feinstein, J. (1998)** "Tax compliance", Journal of Economic Literature 36: 818-860.
- **Bott, K. Cappelen, A., Sørensen, E., Tungodden, B. (2014)** "You've got mail: A randomised field experiment on tax evasion" NHH department of Economics Discussion Paper 26/2014
- **Feld L.P. and Frey B.S. (2003)** "Deterrence and Tax Morale: How Tax Administrations and Taxpayers Interact", OECD Papers Vol. 3 Issue 10
- **Fortin B., Lacroix G. and Villeval M.C. (2007):**"Tax evasion and social interactions", Journal of Public Economics, Vol. 91, No. 11-12; p. 2089-2112.
- **Hasseldine, J., Kaplan S. E. and Fuller L. R. (1994)** "Characteristics of New Zealand tax evaders: A note" Accounting & Finance Vol. 34 Issue 2, 79–93
- **Kleven H.J., Knudsen M.B., Kreiner C.T., Pedersen S. and Saez M. (2011)** "Unwilling or unable to cheat? Evidence from a tax audit experiment in Denmark", Econometrica, Vol. 79, No. 3, 651-692.
- **Kopczuk, W. (2006)** Tax Simplification and Tax Compliance: An Economic Perspective. *Bridging the Tax Gap*
<http://www.columbia.edu/~wk2110/bin/epi.pdf>
- **Kornhauser M (2007)** "Normative and Cognitive Aspects of Tax Compliance: Literature Review and Recommendations for the IRS Regarding Individual Taxpayers", National Taxpayer Advocate, II 2007 Annual Report to Congress 138
- **Park C. and Huyn J. K. (2003)** "Examining the determinants of tax compliance by experimental data: a case of Korea", Journal of Policy Modeling Vol. 25, Issue 8:673-684
- **Sandmo (2004)** "The theory of tax evasion: A retrospective view". NHH Discussion Paper 31/04, Nordic Workshop on Tax Policy and Public Economics in Helsinki 2004.
- **Spicer M. W. and Hero R. E. (1985)** "Tax evasion and heuristics. A research note", Journal of Public Economics 26: 263-267
- **Taylor, N. 2001** , Taxpayers Who Complain About Paying Tax: What Differentiates Those Who Complain From Those Who Don't. Centre for Tax System Integrity, The Australian National University. Working Paper No 9. <http://ctsi.anu.edu.au/WP9.pdf>
- **Torgler,B and Frey, B.S. (2007)** "Tax morale and conditional cooperation", Journal of Comparative Economics, Elsevier, 35 (1): 136-159.
- **van Dijke M. and Verboon P. (2010)** "Trust in authorities as a boundary condition to procedural fairness effects on tax compliance", Journal of Economic Psychology 31:80–91

Skatteetaten

Skatteetaten.no

